

NIEUWS

Onzekere beschikbaarheid CO₂ drijft tuinders terug naar WKK en gasketel

De overheidssteun voor het afvangen en opslaan van CO₂ onder de Noordzee (CCS) heeft een wrang bijeffect. CCS dreigt lucratiever te worden dan het leveren van CO₂ aan de glastuinbouw, en zonder CO₂ kunnen tuinders niet overstappen op aardwarmte. Glastuinders anticiperen daar nu al op. Ze stellen investeringsplannen voor geothermie uit en bedrijven die al aardwarmte gebruikten, zetten hun gasgestookte WKK weer aan.

De glastuinbouw heeft de ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Een belangrijke manier om dat te verwezenlijken is door gasgestookte ketels en warme-krachtkoppelingen (WKK’s) te vervangen door geothermie. Een WKK levert naast warmte ook elektriciteit en CO₂, dus als een tuinder wil overstappen naar geothermie, moet de levering van elektriciteit en CO₂ gegarandeerd zijn. Op dat laatste punt dreigt het nu mis te gaan.

Dat werd afgelopen weken pijnlijk

duidelijk toen bijna alle tuinbouwgebieden van Nederland kampten met leveringsbeperkingen.

Die waren het gevolg van een ongelukkige samenloop van omstandigheden, zegt Jacob Limbeek, directeur van Ocap, het bedrijf dat met zijn leidingnetwerk jaarlijks 0,5 Mton CO₂ aan de tuinbouw levert. Een gepland onderhoud bij bio-raffinerij Alco Energy -één van de twee CO₂-bronnen van Ocap- viel samen met een storing bij Shell Pernis, de andere bron. Dat alles overlapte ook nog eens met leveringsproblemen bij aanbieders van vloeibare CO₂. 2019 kende een vergelijkbare samenloop.

Aanbod van CO₂ stakt

Maar onder die tijdelijke problemen speelt een groter probleem, zegt Limbeek. Al jaren tracht Ocap-net als de aanbieders van vloeibare CO₂- het aanbod van CO₂-bronnen te vergroten. Enerzijds om de levering minder afhankelijk te maken van storingen of onderhoud. Anderzijds om meer tuinders te kunnen aansluiten op het netwerk. Die pogingen zijn tevergeefs.

Bedrijven die CO₂ zouden kunnen leveren, anticiperen op de snelle ontwikkeling van het afvangen en opslaan van CO₂ onder de Noordzee. Op dit moment heeft Nederland nog geen werkende CO₂-opslag, de verwachting is dat het Rotterdamse Porthos-project op zijn vroegst in 2024 in werking zal treden. Maar als het eenmaal zover is, zal CCS mogelijk voor industriebedrijven aantrekkelijker zijn dan CO₂-levering aan de tuinbouw

Dat komt enerzijds door de miljardensubsidies voor CCS en anderzijds door het feit dat bedrijven geen CO₂-emissierechten terugkrijgen voor levering aan de glastuinbouw, maar wel voor opslag onder zee. De logica daarachter is dat de CO₂ die bij de kassen terechtkomt uiteindelijk alsnog grotendeels in de lucht belandt, want de planten nemen niet alles op.

Daar staat tegenover dat tuinders zonder externe levering hun gasgestookte WKK’s en ketels moeten aanzetten om zelf CO₂ te produceren. De vuistregel is dat een ton extern geleverde CO₂ er effectief toe leidt dat tuinders circa 0,95 ton minder uitstoten via WKK’s en gasketels. Om de klimaatdoelen in de glastuinbouw te halen, is naar verwachting 2,5 Mton extern geleverde CO₂ per jaar nodig.

Vijf dubletten niet in gebruik

Die potentiële besparing gaat nu op veel plekken verloren. Bijvoorbeeld in de tuinbouwgebieden Het Grootslag en Agriport in Noord-Holland. Samen zijn ze goed voor 600 hectare glastuinbouw, oftewel zo’n 10% van het moderne Nederlandse glastuinbouwareaal.

Het gebied heeft vijf aardwarmtedubletten, zegt Robert Kielstra, directeur van ECW Energy, de energie- en warmteleverancier in het tuinbouwgebied. “Die staan tegenwoordig zo goed als uit. We kunnen simpelweg niet genoeg CO₂ inkopen. Best gek eigenlijk. Zolang er ergens CO₂ de lucht ingaat, is dat het minst slecht als het via een kas gaat.”

Kas vol chrysanten. Zonder aanvullende CO₂ groeien de kasplanten minder snel en daalt de productie van de kwekers. (Foto: Glastuinbouw Nederland)

Zeven miljoen kuub gas

Diezelfde kant dreigt het op te gaan op het Zuid-Hollandse eiland Voorne-Putten, waar Ronald Suurmond leiding geeft aan het project Aardwarmte Vierpolders, waarbij verschillende tuinders in de regio zijn aangesloten. Zij hebben tot 2022 een contract voor de levering van vloeibare CO₂. Dat contract wil Suurmond graag verlengen, maar na 2022 kan de leverancier het CO₂-aanbod niet meer garanderen.

“Van maart tot oktober zetten we ongeveer 7.000 tot 12.000 ton vloeibare CO₂ in, waardoor we vier tot zeven miljoen kuub gas niet hoeven te verstoken. Als de levering van vloeibare CO₂ wegvalt, moeten de WKK’s en de ketels weer aan om CO₂ te produceren, en valt de milieuwinst door het aardwarmteproject grotendeels weg.”

Het liefst zou Suurmond een aansluiting krijgen op het netwerk van Ocap, dat loopt van de nabijgelegen haven van Rotterdam via het Westland naar Aalsmeer. Maar Ocap durft een uitbreiding niet aan, vanwege de onzekere beschikbaarheid van CO₂-bronnen op termijn. Wat over enkele jaren wél langs Voorne-Putten loopt is de pijpleiding van Porthos. Die gaat Vierpolders voorbij en zal CO₂ vanuit de haven van Rotterdam transporter naar een onderzeese opslag. Suurmond: “Het is van de zotte dat het onder de Noordzee verdwijnt, terwijl wij het kunnen gebruiken.”

Investering uitgesteld

Ondernemers die nog geen aardwarmte hebben, stellen hun investeringsplannen uit. Bijvoorbeeld Rochus van Tuijl van Linflowes in de Bommelerwaard. Hij kreeg “vrijwel alle kwekers in het gebied” mee in zijn plannen voor de aanleg van een regionaal CO₂-netwerk, waarvoor de tuinders subsidie toegezegd kregen van de provincie Gelderland.

‘Het is van de zotte dat CO₂ onder de Noordzee verdwijnt, terwijl wij het kunnen gebruiken.’

• Ronald Suurmond, directeur Aardwarmte Vierpolders

Vooruitlopend op de centrale CO₂-voorziening begonnen ze alvast met de voorbereidingen van de volgende stap: aardwarmte. “Dat alles staat nu on hold, in afwachting van regelgeving uit Den Haag.”

De afwachtende houding van tuinders is ook te merken voor aardwarmteoperators zoals Haagse Aardwarmte, dat zowel levert aan huishoudens in Den Haag als aan tuinders in het buitengebied. “Wij zijn een commercieel bedrijf”, zegt woordvoerder Cleo Vissers. “Om een nieuwe winlocatie te bouwen, hebben wij een positieve businesscase nodig, dat wil zeggen: genoeg afnemers. We merken dat dat lastiger wordt als tuinders niet aan CO₂ kunnen komen.”

Innovatiepilot

Regelgeving is niet makkelijk op te stellen in Den Haag, omdat Brussel over de Europese emissierechten gaat. De Nederlandse glastuinbouw is uniek in Europa, wat het lastig maakt om het leveringsprobleem van CO₂ serieus op de Brusselse agenda te krijgen. Of zoals Robert Kielstra van ECW Energy het zegt: “Het zal de Fransen worst wezen dat bedrijven emissierechten verliezen als ze leveren aan de tuinbouw.”

De sector heeft nu zijn hoop gevestigd op “de innovatiepilot”. Dat is een project waar het ministerie van Economische Zaken en Klimaat aan werkt samen met vertegenwoordigers uit de glastuinbouw, nadat een aangenomen motie van toenmalig CDA-Kamerlid Maurits van Martelen de regering had gevraagd om “aandacht voor de CO₂-levering in de glastuinbouw”.

Innovatiepilot moet levering CO₂ aan kassen zeker stellen ondanks verleiding CCS

De innovatiepilot draait om het verschil tussen biogene CO₂, zoals geproduceerd door Alco Energy, en overige CO₂, zoals geproduceerd door Shell. Biogene CO₂ komt bijvoorbeeld uit de verbranding van biomassa; het is kortcyclisch en draagt daarmee niet bij aan het klimaatprobleem. Om biogene CO₂ uit te stoten -of te leveren aan de tuinbouw- heb je geen emissierechten nodig.

Nu heeft de glastuinbouw alleen tijdens “het groeiseizoen” CO₂ nodig, grofweg van maart tot oktober. Het andere halfjaar niet. Dat biedt mogelijkheden om “groene” en “grijze” CO₂ administratief tegen elkaar weg te strepen. In het geval van Ocap werkt dat als volgt. In de praktijk leveren Shell en de zomer hun CO₂ aan de tuinbouw en in de winter slaan ze het op onder de Noordzee. Administratief wordt de geleverde CO₂ in de zomer geheel toegerekend aan Alco en de opgeslagen CO₂ in de winter aan Shell.

‘Het zal de Fransen worst wezen dat bedrijven emissierechten verliezen als ze leveren aan de tuinbouw.’

• Robert Kielstra, directeur van ECW Energy

Slagen van pilot onzeker

Op die manier kan een fossiel bedrijf als Shell CO₂ aan de tuinbouw leveren, zonder emissierechten te verliezen. Die oplossing zou het aantal potentiële CO₂-leveranciers voor bedrijven als Ocap flink kunnen vergroten.

Om ook het aantal leveranciers van biogene CO₂ te vergroten is Ocap in gesprek met afvalenergiecentrales. Het is nog onduidelijk of het voor hen wél interessant genoeg zal zijn om te leveren aan de glastuinbouw. Dat zal onder meer afhangen van hoe de komende SDE+-openstelling gaat uitpakken voor CO₂-hergebruik in de glastuinbouw. “Als CCS ook voor hen interessanter wordt, schieten we er niks mee op”, aldus Ocap-directeur Limbeek.

De innovatiepilot is ruim een jaar geleden aangekondigd, en met het zomerreces in aantocht zijn er nog altijd geen resultaten. Dat leidt tot bezorgdheid in de sector. Zeker omdat ruim een maand geleden ook al de onderhandelingsfase was begonnen voor een compensatieregeling voor tuinders die onevenredig hard getroffen waren door een stijging van de tarieven in de opslag duurzame energie (ODE).

Glastuinbouw gooit de handdoek: compensatieregeling ODE onhaalbaar

Branchevereniging Glastuinbouw Nederland is betrokken bij de innovatiepilot en wil zolang de uitwerking van de pilot loopt, niet voortlopen op de mogelijke uitkomst. “Maar laat ik het zo zeggen”, zegt voorzitter Adri Bom-Lemstra. “Ik ben in principe altijd positief ingesteld, maar in dezen maak ik me toch wel zorgen voor een goede afloop.”

Nieuwsoverzicht table with rows containing dates and news titles.

Artikelen van deze auteur(s) table listing articles by the author.

Lees ook CO₂-opslag Porthos krijgt SDE+-beschikking voor maximaal €2,1 mrd

Lees ook Ocap bouwt leiding voor CO₂-transport naar Aalsmeer

Lees ook Innovatiepilot moet levering CO₂ aan kassen zeker stellen ondanks verleiding CCS

Lees ook Glastuinbouw gooit de handdoek: compensatieregeling ODE onhaalbaar

Social media sharing icons for Facebook, LinkedIn, Twitter, and Email.

Author profile for Joep Westerveld with a link icon.

Meest gelezen section with three article thumbnails.

Article preview: Nederland nomineert 25 waterstofinitiatieven als project van Europees belang

Article preview: Eerste Kamer wil zwart turbinenblad bij windturbines op zee

Article preview: Go, go Gopacs!